

Svar på fråga – Reglering av insynsplatser i kommunallagen

Valteknisk samverkan, samverkan mellan två eller fler partier för att få optimal utdelning av mandat. Valteknisk samverkan är ett samarbete mellan politiska partier inför eller efter ett val. Valteknisk samverkan kan ha som syfte att t.ex. underlätta för ingående småpartier att komma förbi tröskelkrav för att få representation i en församling, eller för att motverka underrepresentation som det valtekniska systemet kunde resultera i utan samverkan.

Men ovan leder också till att man betraktas som en enhet i vilken man ska fördela de tillgängliga mandat/ poster efter valet. Dock är det viktigt att påpeka varje parti i samverkan betraktas som enskilt parti och använder egna valsedlar med enbart egna kandidater (om inte annat avtalats)

Mandatfördelning

Mandaten i fullmäktige fördelas efter valresultat. Partierna kan sedan ingå valteknisk samverkan vilken utgör grund för valen av ledamöter och ersättare i kommunens olika nämnder. Normalt fördelas platserna i nämnderna enligt principerna i lagen (1992:339) om proportionellt valsätt. I Tranås kommun finns två olika samverkansgrupper (valteknisksamverkan) där samtliga partier i fullmäktige ingår. Det innebär att samtliga partier är representerade i samtliga nämnder och styrelser även om inte alla partier har någon ledamot eller ersättare i alla nämnder/styrelser. Information om nämndernas/styrelsens verksamhet bör därför förekomma inom respektive samverkansgrupp.

Insynsplatser

I kommunallagen regleras närvarorätten i nämnderna, vilket också innefattar kommunstyrelsen i kapitel 4 § 28.

”Fullmäktige får besluta att en förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i en viss nämnd ska få närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningar men inte i besluten. Beslutet får även innefatta att den förtroendevalde ska ha rätt att få sin mening antecknad i protokollet”

Det är alltså fullmäktige som är det organ som beslutar om vilka som ska få delta vid respektive nämnds sammanträde samt vilka som har rätt att få sin mening antecknad i protokollet. I förarbetena kan man dock utläsa att bestämmelsen främst är avsedd för heltidssysselsatta förtroendevalda med övergripande arbetsuppgifter som saknar ordförandeuppdrag, för minoritetsföreträdare och för ordförande i styrelsen som inte är heltidssysselsatta. Ofta används den dock istället för att ge ett parti som inte är representerat i en nämnd eller styrelse möjlighet till en så kallad insynsplats. I Tranås kommun beslutade kommunfullmäktige att Vänsterpartiet och Karin Sissek fick rätt att närvara vid kommunstyrelsens sammanträde under föregående mandatperiod i enlighet med kommunallagen kap 4 § 28 (medan Miljöpartiet hade närvaro via en Moderat ersättarplats).

Reglementen

I vissa kommuner reglerar kommunfullmäktige närvarorätten genom att lägga in det i reglementen. I Tranås kommuns nuvarande huvudreglemente finns det inte någon skrivning om insynsplatser i kommunstyrelsen. I § 15 regleras dock närvarorätten i nämnderna. Kommunfullmäktige ger där kommunalråd och oppositionsråd rätt att närvara vid nämndernas sammanträden.

”Kommunalråd och oppositionsråd har rätt att närvara vid övriga nämnders sammanträden och delta i överläggningarna.

Nämnd får även medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalda har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet. Nämnden får medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträden med nämnden för att lämna upplysningar.

Kommundirektören har närvaro- och yttranderätt i nämnderna efter beslut av berörd nämndsordförande. Berörd förvaltningschef ska informeras i förväg. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna. Nämnden får bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.”

Här ges möjlighet till nämnder och styrelse att besluta om att låta förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i en viss nämnd rätt att få delta vid nämnds sammanträde och delta vid överläggningarna, men inte i besluten.

Politisk organisation

Inför nuvarande mandatperioden gjordes en utredning av kommunens politiska organisation av Demokratikommitén. Inget parti lyfte där frågan om insynsplatser.

Uppdatering av reglementen

I de förslag till uppdaterade reglementen som kommer att behandlas under våren 2023 finns skrivningar hur insynsplatser och valteknisk samverkan regleras i framtiden

Tranås 2023-03-22

Mats Holmstedt (M)
Kommunstyrelsens Ordförande